

Modern Greek A: literature – Higher level – Paper 1
Grec Moderne A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Griego Moderno A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Αναλύστε κριτικά **ένα** από τα δύο παρακάτω κείμενα.

1.

Της έλεγε η καημένη η Ρηνάκη, η μεγάλη της αδερφή, όταν ακόμα βρισκόταν στο χωριό, πριν παντρευτεί στις Ασίτες¹: «Αλεξάνδρα, τ' αυτιά σου, παιδί μου, πρέπει να τα τρυπήσουμε.» Τα αυτιά τα τρυπούσαν με το Χριστός Ανέστη. Αφού κάναν την Ανάσταση, σαράντα μέρες κρατούσε το Χριστός Ανέστη και τότε τρυπούσανε τ' αυτιά. «Και πώς θα μου τα τρυπήσεις;»

5 «Εγώ δε σου λέω πώς θα σου τα τρυπήσω. Πρέπει όμως να σου τα τρυπήσω. Ξέρεις γιατί; Γιατί, άμα μεγαλώσεις, θα παντρευτείς και ό άντρας που θα πάρεις θα σου φέρει σκουλαρίκια, και πρέπει τα αυτιά σου να είναι τρυπημένα, γιατί πού θα τα βάλεις;» «Όι, μωρή Ρηνάκη, μη μού τα τρυπήσεις, γιατί θα πονάω.» «Δεν πονείς, παιδί μου, μόνο σώπα.»

Τη βρήκε στον ύπνο. Όταν κοιμόταν πλάκωνε το ένα αυτί, όπως έθετε στα δίπλα². Πάει 10 και τής τρυπάει το ένα αυτί. «Ά!», ξυπνάει αυτή με φωνή μεγάλη. «Τελείωσε, παιδί μου.» Το είχε πραγματικά τρυπήσει. Κρεμασμένη η κλωστή στ' αυτί. «Έλα, μωρέ, να σου τρυπήσω και το άλλο.» «Όχι, δεν το τρυπώ το άλλο. Και τούτο δω θα φράξω.»

Την άφησε. Όμως έπρεπε να τής τρυπήσει και το άλλο. Ήταν υπεύθυνη. Και την ξαναβρίσκει πάλι στον ύπνο και τής τρυπά και τ' άλλο. Έτσι έγινε και είχε η Αλεξάνδρα στο 15 ένα αυτί την τρύπα ψηλά και στο άλλο κάτω. Πώς να μην την αγαπά, μετά, αυτή την αδερφή! Κι αφού τής πέρασε κλωσιδάκια στην αρχή, τής πήρε ψευτοσκουλαρικάκια ύστερα και τής τά 'βαλε. Έτσι την έκανε κοπέλα.

Κι όμως οι άνθρωποι αυτοί έχουν συλλάβει το όλο. Ακαθόριστα, χωρίς λόγια. Είναι ένα 20 μεγάλο σύννεφο πού έχει καθίσει μες στην ψυχή τους. Το κουβαλάνε κάθε στιγμή. Και όταν σκέφτονται και όταν ξεχνιούνται. Δεν μπορούν να το φτάσουν, δεν μιλούν γι' αυτό.

Όστόσο αυτό τούς χαρίζει μια ιδιαίτερη αίσθηση για το καθετί, αυτό πού λένε μεράκι, μια ιδιαίτερη, αποστομωτική, λεπτότητα για να μεταχειρίζονται πράγματα πού αλλιώς θα 25 φαίνονταν ασήμαντα ή τραχιά, κι αυτοί τούς προσδίνουν ποιότητα και έξαρση. Έτσι ξεπηδά μια γοητεία πού αγαπά να κρατά τις αποστάσεις σταθερές και ολοένα να διευρύνει την επιρροή της με την επανάληψη.

Όσο ή Αλεξάνδρα έλειπε στο Ηράκλειο, του Νίκου, στα δύο εκείνα χρόνια, τού πέθανε ο πατέρας του. Κι έμεινε ο άνθρωπος με τις τρεις γυναίκες, τις αδελφές του και τη μάνα του, και είχε αναλάβει όλη την ευθύνη του σπιτιού και είχε κακοτελειώσει. Στα αρραβωνιάσματα ήταν σε 30 άθλια κατάσταση. Είχε αδυνατίσει, ήταν γεμάτος ρυτίδες. Πού ο Νίκος πού ήξερε! Την είχαν στήσει στην πόρτα να υποδεχτεί το γαμπρό και την πεθερά που ερχότανε μαζί με τη συνοδεία. Στην αρραβώνιαση γίνεται έτσι: ή επτά ή πέντε ή τρία άτομα πάνε συνοδεία, μονός αριθμός. Ήταν η πεθερά, ο γαμπρός και ένας συναδερφός της—τον είχε βαφτίσει ο πατέρας της—, ένας άντρακλας, ένα θηρίο ως εκεί πάνω, και κάτι άλλοι δικοί τους. Δεν μπαίνει ο γαμπρός πρώτος να τονε δει καταρχήν, παρά μπήκε ο άλλος, που ήταν πιο εντυπωσιακός, πιο ψηλός, πιο 35 εμφανίσιμος. Ήξερε αυτή ποιος ήταν τούτος ο άλλος, ότι ήταν συναδερφός της, αλλά μπροστά σ' αυτόν ο γαμπρός δεν της άρεσε εκείνη τη στιγμή. Και λέει μέσα της «Παναγία μου, τι έπαθα». «Γεια σου, Αλεξάντρα, τι κάνεις;» «Καλώς τονε το Νίκο, γεια σου, τι κάνεις;» Βγάζει λουκούμια μεγάλα και τους κερνά. Και λέει της η πεθερά της: «Χαλάλι σου το παιδί μου, με την ευχή μου σου το χαρίζω, γιατί είσαι ωραία γυναίκα.»

40 Στην αρραβώνιαση πήγαν οι αδερφές της όλες. Κράτησε μέχρι τις δύο τη νύχτα. Μετά πάει η Αλεξάντρα να κοιμηθεί με την αδερφή της την Ευτέρπη στο σπίτι το κεραμιδωτό. Της λέει η Ευτέρπη: «Αλεξάντρα, μη κοιμηθείς, γιατί ο αρραβωνιαστικός σου θα πάρει παρέα και θά 'ρθει.» Έτσι ήταν το έθιμο. Μετά τον αρραβώνα πήγαινε ο αρραβωνιαστικός και ξυπνούσε τη νύφη. Ακούνε από το παράθυρο απέναντι να τραγουδούνε. Ανοίγει η Ευτέρπη το παράθυρο κι 45 ακούμπαν κι ακούγανε. Ήταν τέσσερις. Ένας φίλος του, δυο πρώτα ξαδέρφια κι ο γαμπρός.

Ο πατέρας της κοιμόταν στη μάντρα πίσω από το σπίτι το κεραμιδωτό. Ήταν καλοκαίρι. Εκεί είχαν τη μάντρα, κι επειδή φοβόντουσαν τους κλέφτες πάντα κάποιος έριχνε τον γαμπά³ του και κοιμόταν εκεί. Μια νύχτα φτάσανε στο χωριό δύο σκύλοι λυσσασμένοι, και περνάνε πάνω από τον Αναστάση που κοιμόταν στον πόρο της μάντρας, δαγκάνουν τρία πρόβατα και φεύγουν. Λυσσάνε τα πρόβατα τα δαγκαμένα και θέλαν να δαγκάσουν και τα γερά. Οι σκύλοι δάγκασαν τρία, κι αυτά δάγκασαν το ένα το άλλο και πεθάναν εικοσιπέντε πρόβατα. Τα άλλα τα απομακρύνανε και γλιτώσανε. Και δεν έφτανε η στεναχώρια που φοφάγανε τα πρόβατα, έπρεπε και κάθε μέρα να τα πηγαίνουνε μακριά και να τα θάβουνε σκάφτοντας βαθιούς λάκκους. Γιατί ήταν κίνδυνος μήπως πάνε τα κοράκια, τα δαγκώσουνε και μεταδώσουν τη λύσσα και σε άλλα ζώα.

Είχε φτάσει η ώρα που θα σηκωνόταν ο Στρατοβασίλης, ξημέρωνε πια. Σηκώνεται. «Καλώς ορίσατε!» Σφάζει ένα αρνί, φέρνει τυρί, βάζει κρασί και λέει του Αναστάση «πάρε τα πρόβατα να τα πας πέρα», και καθίζει αυτός μαζί με την παρέα. Γλεντίζανε, τραγουδούσανε. Εννέα, δέκα η ώρα το πρωί τελείωσε το γεύμα. Λέει του Νίκου: «Να πάρεις την Αλεξάντρα να πάτε στο Ηράκλειο να μαζευτεί.» Σε σαράντα μέρες παντρευότανε κι έπρεπε να φτιάξει τα προικιά της.

Κλαίρη Μητσοτάκη, *Flora Mirabilis* (1996)

¹ Ασίτες: Οι Κάτω Ασίτες βρίσκονται στους ανατολικούς πρόποδες του όρους Ψηλορείτη, σε υψόμετρο 450 μέτρων και απέχουν 24 χιλιόμετρα από το Ηράκλειο της Κρήτης.

² όπως έθετε στα δίπλα: όπως ξάπλωνε πλάγια

³ γαμπάς: Μάλλινη παραδοσιακή κάπα (πανωφόρι) των βοσκών.

2.

Όλοι μαζί στις διαβάσεις

Μια απόφαση είναι και το άλογο
στην άκρη του δρόμου.

Παππούς, άλογο και κάρο πιο πίσω
να το συντακτικό που 'χω για να μιλήσω.

- 5 Όλους μαζί μάς σταμάτησε το φανάρι
κούρσες και κτήνη
ώσπου μαρσάρει:

Ο παππούς. Σας έλειψε; Νάτος. Πεζός.
Τραβά το ζωντανό από το χαλινάρι.

- 10 Όμως εκείνο στυλώνει τα πόδια σκυφτό.
Το συνηθίζουν τ' άλογα αυτό.

Αποσύρθηκα με φλας στο πλάι της λεωφόρου.
Κλιματισμός και Φίλιπ Γκλας στο σιντί.
Ήθελα να δω τα προσεχώς.

- 15 Αυτή είναι η δουλειά μου. Γι' αυτό είμαι οδηγός.

Λοιπόν, δεν έβγαλε τον βούρδουλα
το μάγκνουμ ή το μπαζούκας
μα ήτο μια σουρπρίζ ετούτος ο παππούκας
αγκάλιασε ευθύς την αλογοκεφαλή

- 20 εχάιδευε τη γηραλέα χαιτή
κάτι ψιθύριζε στα τσιμπλιασμένα αυτιά
φιλώντας το ανάμεσα στα μάτια
εκείνο χρεμέτισε ασθενικά
δώστου ψιθυρισμοί και δώστου φιλιά
25 τα δυο ερειπωμένα όντα γίναν μια όρθια αγκαλιά
ένας πολτός από ρυτιδιασμένο κρέας
ένα φράκταλ μιας σκοτεινής ιδέας.

Σε λίγο το άλογο ξεκίνησε αργά.
Το ίδιο και ο παππούς.

- 30 Πλησιάζουν στις διαβάσεις προσεχώς.

Συγκινηθήκατε; Κι εγώ. Κακώς.
Αφού εμένα ετούτη είναι η δουλειά μου.
Γι' αυτό είμαι οδηγός.

- 35 Γύρισα μπρος και άναψα τη μηχανή.
Τότε την είδα.
Να περνά κι εκείνη τις διαβάσεις.
Προσοχή εδώ.
Γιατί ακούω να τελείτε ζορισμένα χνώτα;
Μήπως επιθυμεί κανείς σας
- 40 πρώτα, πάλι, να πέθανε η κότα;

Λεωφόρος Νέας Εγναντίας, 10.7.2006

Σάκης Σερέφας, Πρώτα πέθανε η κότα, Κέδρος, (2007)
